

## უმუშევრობა და შემოსავლის უთანასწორობა: მაკროეკონომიკური გამოწვევები 21-ე საუკუნეში

ნიკოლოზ მაქსიმენკო<sup>1</sup>

ირაკლი კვაშილავა<sup>2</sup>

<https://doi.org/10.61446/pa.3.2025.10278>

### აბსტრაქტი

ნაშრომი მიზნად ისახავს 21-ე საუკუნეში უმუშევრობისა და შემოსავლის უთანასწორობის გამო  
გამოწვეული მაკროეკონომიკური გამოწვევების შესწავლას, განიხილავს უმუშევრობისა და შემოსავ-  
ლების უთანასწორობის გადაჯაჭვულ საკითხებს, რომელიც ფოკუსირებულია მათ როლზე, რო-  
გორც ძირითად მაკროეკონომიკურ გამოწვევებზე 21-ე საუკუნეში. ორივე ფენომენი გაღრმავდა ბევრ  
ქვეყანაში, რაც გამოწვეულია ისეთი ფაქტორებით, როგორიცაა ტექნოლოგიური წინსვლა, გლობა-  
ლიზაცია და შრომის ბაზარზე სტრუქტურული ცვლილებები.

ნაშრომში განხილულია თუ როგორ ამძაფრებს მუდმივი უმუშევრობა უთანასწორობას და რო-  
გორ ზღუდავს შემოსავლების სხვაობა, თავის მხრივ, ზღუდავს ეკონომიკურ მობილობას, რაც ხელს  
უწყობს გრძელვადიან ეკონომიკურ სტაგნაციას. სხვადასხვა მაკროეკონომიკური პოლიტიკა,  
რომელიც მიზნად ისახავს ამ გამოწვევების შერბილებას, როგორიცაა შრომის ბაზრის რეფორმები,  
ფისკალური პოლიტიკა და საგანმანათლებლო პროგრამები, ფასდება მათი ეფექტურობის კონ-  
ტექსტში როგორც უმუშევრობის, ასევე უთანასწორობის დაძლევაში. გარდა ამისა, ნაშრომი გა-  
ნიხილავს ამ ორმაგი საკითხების გავლენას სოციალურ ერთიანობასა და პოლიტიკურ სტაბილუ-  
რობაზე, ხაზს უსვამს ეკონომიკური განვითარების ინკლუზიური და სამართლიანი მიდგომის აუ-  
ცილებლობას.

**საკვანძო სიტყვები:** უმუშევრობა, შემოსავლის უთანასწორობა, მაკროეკონომიკური გამოწვევები, სა-  
მუშაო ძალა, მაკროეკონომიკური პოლიტიკა.

<sup>1</sup> სსიპ დავით აღმაშენებლის სახელობის საქართველოს ეროვნული თავდაცვის აკადემიის ბაკალავრიატის  
მენეჯმენტის მიმართულების იუნკერი

<sup>2</sup> სსიპ დავით აღმაშენებლის სახელობის საქართველოს ეროვნული თავდაცვის აკადემიის ბაკალავრიატის  
მენეჯმენტის მიმართულების იუნკერი

---

## Unemployment and Income Inequality: Macroeconomic Challenges in the 21st Century

Nikoloz Maksimenko<sup>3</sup>

Irakli Kvashilava<sup>4</sup>

### Abstract

The paper aims to examine the macroeconomic challenges posed by unemployment and income inequality in the 21st century, examining the interconnected issues of unemployment and income inequality, focusing on their role as major macroeconomic challenges in the 21st century. Both phenomena have intensified in many countries, driven by factors such as technological advancement, globalization, and structural changes in the labor market.

The paper discusses how persistent unemployment exacerbates inequality and how income inequality, in turn, limits economic mobility, contributing to long-term economic stagnation. Various macroeconomic policies aimed at mitigating these challenges, such as labor market reforms, fiscal policy, and educational programs, are evaluated in the context of their effectiveness in addressing both unemployment and inequality. In addition, the paper discusses the impact of these twin issues on social cohesion and political stability, emphasizing the need for an inclusive and equitable approach to economic development.

**Keywords:** unemployment, income inequality, macroeconomic challenges, labor force, macroeconomic policy.

---

<sup>3</sup> Junker of Bachelor's Program in Management of LEPL David Aghmashenebeli National Defence Academy of Georgia

<sup>4</sup> Junker of Bachelor's Program in Management of LEPL David Aghmashenebeli National Defence Academy of Georgia

## შესავალი

უმუშევრობა და შემოსავლების უთანასწორობა არის ორი ყველაზე მნიშვნელოვანი და მუდმივი მაკროეკონომიკური საკითხი, რომელმაც 21-ე საუკუნეში გლობალური ეკონომიკური ლანდშაფტის ფორმირება მოახდინა. უმუშევრობა ეხება სამუშაო ძალის მდგომარეობას, როდესაც პირები, რომლებიც აქტიურად ეძებენ სამუშაოს, ვერ პოულობენ. სამეცნიერო ლიტერატურაში უმუშევრობა კლასიფიცირდება სხვადასხვა ტიპებად: ფრიქციული, სტრუქტურული და ციკლური უმუშევრობა, თითოეული ეკონომიკაში განსხვავებული მიზეზების გამო.<sup>1</sup> მიუხედავად იმისა, რომ უმუშევრობის დონე განსხვავდება ქვეყნებში, რეგიონებში და ეკონომიკურ ციკლებში, გარკვეულმა გლობალურმა ტენდენციებმა, როგორცაა ტექნოლოგიური წინსვლა და ავტომატიზაცია, ხელი შეუწყო გრძელვადიან სტრუქტურულ უმუშევრობას ტრადიციული შრომითი როლების ჩანაცვლებით.

შემოსავლის უთანასწორობა, თავის მხრივ, გულისხმობს შემოსავლების არათანაბარ განაწილებას მოსახლეობაში. როგორც წესი, ის იზომება ინდექსების გამოყენებით, როგორცაა ჯინის კოეფიციენტი და ასახავს უთანასწორობას საზოგადოების სხვადასხვა სეგმენტებს შორის ხელფასიდან, ინვესტიციებიდან და სხვა წყაროებიდან მიღებული შემოსავლების თვალსაზრისით.<sup>2</sup> შემოსავლების უთანასწორობის ზრდა სხვადასხვა ფაქტორით არის გამოწვეული, მათ შორის გლობალიზაციას, ტექნოლოგიურ წინსვლას და პროფკავშირების დასუსტებას. ეს ორი ფენომენი - უმუშევრობა და შემოსავლების უთანასწორობა - ღრმად არის გადაჯაჭვული, რადგან უმუშევრობის გახანგრძლივებული პერიოდები ხშირად იწვევს სოციალური მობილობის შემცირებას და უთანასწორობის გაზრდას, ხოლო შემოსავლის უთანასწორობამ შეიძლება ხელი შეუშალოს სამუშაო შესაძლებლობებსა და განათლებაზე წვდომას, შექმნას მანკიერი ციკლი.

მზარდი უფსკრული დასაქმებულებსა და უმუშევრებს შორის, ისევე როგორც მდიდრებსა და ეკონომიკურად დაუცველებს შორის, შორსმიმავალი შედეგები აქვს ეკონომიკურ სტაბილურობას, სოციალურ ერთიანობას და პოლიტიკურ სტაბილურობას.<sup>3</sup> უმუშევრობის პრობლემის მოგვარება კრიტიკულია, რადგან ის გავლენას ახდენს არა

<sup>1</sup> Blanchard, O., *Macroeconomics*. Pearson, 2017;

<sup>2</sup> Ibid.

<sup>3</sup> IMF., *World Economic Outlook: The Great Lockdown*. International Monetary Fund, 2020;

მხოლოდ ინდივიდუალურ საარსებო წყაროებზე, არამედ უფრო ფართო ეკონომიკაზე, მთლიანი მოთხოვნის შემცირებით, ეკონომიკური ზრდის შენელებით და სოციალურ არეულობებში. ხანგრძლივ უმუშევრობას, განსაკუთრებით, აქვს საზიანო გავლენა ადამიანურ კაპიტალზე, რადგან უმუშევარმა პირებმა შეიძლება დაკარგონ უნარები, განიცადონ ფსიქიკური ჯანმრთელობის გამოწვევები და სულ უფრო მეტად დაშორდნენ შრომის ბაზარს.

შემოსავლების უთანასწორობა კი საფრთხეს უქმნის მდგრად ეკონომიკურ განვითარებას. უთანასწორობის მაღალი დონე ხშირად ასოცირდება განათლებასა და ჯანდაცვაში ინვესტიციების შემცირებასთან, სოციალური ნდობის დაბალ დონესთან და გაზრდილ პოლიტიკურ პოლარიზაციასთან. გარდა ამისა, შემოსავლების უთანასწორობამ შეიძლება გააძლიეროს სოციალური განხეთქილება, გამოიწვიოს დამაბულობა, რომელიც საფრთხეს უქმნის დემოკრატიულ მმართველობას და ეკონომიკურ მდგრადობას. იმის გათვალისწინებით, რომ აღნიშნული საკითხები ძირს უთხრის გრძელვადიან ეკონომიკურ და სოციალურ სტაბილურობას, პოლიტიკის შემქმნელებმა გადაუდებელი აუცილებლობით უნდა შეიმუშავონ ყოვლისმომცველი სტრატეგიები, რათა კოორდინირებულად მოაგვარონ როგორც უმუშევრობა, ასევე შემოსავლის უთანასწორობა.

### ძირითადი ნაწილი

#### უმუშევრობის გაგება: ტიპები და მიზეზები

უმუშევრობა არის კრიტიკული ეკონომიკური საკითხი, რომელიც ეხება იმ მდგომარეობას, რომელშიც სამუშაოს უნარიანი და მსურველი პირები ვერ პოულობენ სამუშაოს.<sup>4</sup> უმუშევრობის ბუნება და მიზეზები მრავალმხრივია და ეკონომისტებმა გამოავლინეს რამდენიმე ტიპი სხვადასხვა ძირეული დინამიკის ასახსნელად:

- **ფრიქციული უმუშევრობა:** ამ ტიპის უმუშევრობა წარმოიქმნება შრომის ბაზარზე ბუნებრივი ბრუნვის შედეგად. მუშები შეიძლება იყვნენ დროებით უმუშევრები, რადგან ისინი გადადიან სამუშაოებს შორის ან პირველად შედიან სამუშაო ძალაში.<sup>5</sup> მიუხედავად იმისა, რომ ფრიქციული უმუშევრობა ხშირად ხანმოკლეა, ის ასახავს

<sup>4</sup> Ibid. Blanchard, O., 2017.

<sup>5</sup> Krugman, P., & Wells, R., *Economics*. Worth Publishers, 2018;

ადაპტაციისა და სამუშაოს მიების გარდაუვალ პერიოდს, რომელიც საჭიროა მუშაკების შესაბამისი პოზიციების შესატყვისად.

- **სტრუქტურული უმუშევრობა:** ადგილი აქვს მაშინ, როდესაც არსებობს შეუსაბამობა მუშაკთა მიერ ფლობილ უნარებსა და ხელმისაწვდომი სამუშაოებისთვის საჭირო უნარებს შორის.<sup>6</sup> სტრუქტურული უმუშევრობა ხშირად გამოწვეულია ტექნოლოგიური ცვლილებებით, გლობალიზაციის ან მომხმარებელთა მოთხოვნის ცვლილებით, რაც გარკვეულ სამუშაოებს მოძველებულს ხდის ან მათ სხვადასხვა რეგიონში გადააქვს. ხელოვნური ინტელექტის ავტომატიზაციამ და წინსვლამ გაამძაფრა სტრუქტურული უმუშევრობა ბევრ სექტორში, რადგან სამუშაოები, რომლებიც ოდესღაც ხელით შრომას მოითხოვდა, ახლა მანქანებით იცვლება.
- **ციკლური უმუშევრობა:** ციკლური უმუშევრობა წარმოიქმნება ეკონომიკური ვარდნის ან რეცესიის დროს, როდესაც არასაკმარისი მოთხოვნაა საქონელსა და მომსახურებაზე, რაც იწვევს სამუშაო ადგილების დაკარგვას. ამ ტიპის უმუშევრობა მერყეობს ბიზნეს ციკლთან ერთად, იზრდება ეკონომიკური რეცესიის პერიოდში და მცირდება ეკონომიკის აღმავლობისას.<sup>7</sup> 2008 წლის გლობალური ფინანსური კრიზისი თვალსაჩინო მაგალითია, როდესაც ციკლური უმუშევრობა გაიზარდა, როდესაც ბიზნესები დაიხურა ან შემცირდა სამუშაო ძალა მოთხოვნის შემცირების გამო.
- **სეზონური უმუშევრობა:** ზოგიერთი ინდუსტრია განიცდის დასაქმების რყევებს წელიწადის დროიდან გამომდინარე, როგორცაა სოფლის მეურნეობა, ტურიზმი და საცალო ვაჭრობა.<sup>8</sup> ამ სექტორების მუშაკებს ემუქრებათ სეზონური უმუშევრობა დაბალი მოთხოვნის ან აქტივობის პერიოდში.

უმუშევრობის თითოეულ ტიპზე გავლენას ახდენს განსხვავებული ფაქტორები, მათ შორის ტექნოლოგიური ინოვაციები, მაკროეკონომიკური პოლიტიკა და შრომის ბაზრის რეგულაციები.<sup>9</sup> უმუშევრობის აღნიშნული ტიპების გაგება საშუალებას აძლევს პოლიტიკის შემქმნელებს შეიმუშაონ მიზნობრივი ინტერვენციები უმუშევრობის შესამცირებლად მისი გამომწვევი მიზეზიდან გამომდინარე.

<sup>6</sup> Ibid.

<sup>7</sup> Ibid.

<sup>8</sup> Ibid. Krugman, P., & Wells, R., 2018.

<sup>9</sup> Ibid. Blanchard, O., 2017.

**შემოსავლის უთანასწორობის კონცეფცია: გაზომვა და ტენდენციები** - შემოსავლის უთანასწორობა გულისხმობს შემოსავლის არათანაბარ განაწილებას ინდივიდებს ან ოჯახებს შორის საზოგადოების შიგნით. ეკონომისტები, როგორც წესი, ზომავენ შემოსავლის უთანასწორობას რამდენიმე ძირითადი ინდიკატორის გამოყენებით, მათ შორის:

- **ჯინის კოეფიციენტი:** ეს არის შემოსავლების უთანასწორობის ყველაზე ფართოდ გამოყენებული საზომი. ის მერყეობს 0-დან 1-მდე, 0 წარმოადგენს სრულყოფილ თანასწორობას (სადაც ყველას აქვს ერთი და იგივე შემოსავალი) და 1 წარმოადგენს მაქსიმალურ უთანასწორობას (სადაც ერთ ადამიანს აქვს მთელი შემოსავალი).<sup>10</sup> მზარდი ჯინის კოეფიციენტი მიუთითებს მზარდ უთანასწორობაზე საზოგადოებაში.
- **შემოსავლის დეცილები და კვინტილები:** ეს საზომები ყოფს მოსახლეობას თანაბარ ნაწილად (მაგ., დეცილები, კვინტილები) შემოსავლის დონის მიხედვით, რაც აჩვენებს თითოეული სეგმენტის მიერ მიღებული მთლიანი შემოსავლის პროცენტს. ზედა დეცილის (ან კვინტილის) ქვედა დონესთან შედარებამ შეიძლება წარმოადგინოს სიმდიდრის განაწილება და დროთა განმავლობაში უთანასწორობის ტენდენციების იდენტიფიცირება.
- **Palma Ratio:** ეს თანაფარდობა ადარებს მოსახლეობის უმდიდრესი 10%-ის შემოსავლის წილს ყველაზე ღარიბ 40%-თან (IMF, 2020). ის განსაკუთრებით სასარგებლოა უკიდურესი უთანასწორობის ხაზგასასმელად ყველაზე მდიდარ და ეკონომიკურად დაუცველ ჯგუფებს შორის.

ბოლო ათწლეულების განმავლობაში, შემოსავლების უთანასწორობა იზრდება ბევრ ქვეყანაში, რაც გამოწვეულია რამდენიმე გლობალური ტენდენციით. ტექნოლოგიურმა წინსვლამ გამოიწვია უნარების მიკერძოებული ტექნოლოგიური ცვლილება, სადაც მაღალკვალიფიციური მუშები სარგებლობენ გაზრდილი მოთხოვნით და მაღალი ხელფასებით, ხოლო დაბალი კვალიფიკაციის მქონე მუშაკებს ემუქრებათ სტაგნაცია ან სამუშაოს გადაადგილება. გლობალიზაციამ ასევე ხელი შეუწყო უთანასწორობას საწარმოო სამუშაოების დაბალ ფასებში გადატანით, რაც განვითარებულ ეკონომიკაში

<sup>10</sup> Milanovic, B., *Global Inequality: A New Approach for the Age of Globalization*. Harvard University Press, 2016;

მუშებს ნაკლებ შესაძლებლობებს უტოვებს მაღალანაზღაურებად სამუშაოებზე. გარდა ამისა, პროფკავშირების კლებამ და შრომის ბაზრის რეგულაციების ცვლილებებმა შეასუსტა ხელფასის ვაჭრობის ძალა მრავალი მუშაკისთვის, რამაც გამოიწვია ხელფასის უთანასწორობა უმაღლესი ადმსრულებლებისა და საშუალო თანამშრომლებს შორის.

**ურთიერთობა უმუშევრობასა და შემოსავლის უთანასწორობას შორის:** უმუშევრობა და შემოსავლის უთანასწორობა მჭიდრო კავშირშია ციკლურ ურთიერთობაში, რომელიც ამძაფრებს ეკონომიკურ უთანასწორობას და ამცირებს სოციალურ მობილობას.<sup>11</sup> გრძელვადიანი ან სტრუქტურული უმუშევრობა ხშირად იწვევს ხელფასების სტაგნაციას, უნარების დაკარგვას და შემოსავლის პოტენციალის შემცირებას, განსაკუთრებით დაბალი კვალიფიკაციის მქონე მუშაკებისთვის, რაც შემდგომში ხელს უწყობს შემოსავლის უთანასწორობას.

**უმუშევრობის გავლენა შემოსავლის უთანასწორობაზე:** უმუშევრობა არაპროპორციულად აისახება დაბალი შემოსავლის მქონე და ნაკლებად განათლებულ მუშაკებზე, რადგან ისინი ხშირად პირველები არიან დათხოვნილები ეკონომიკური ვარდნის დროს და უკანასკნელნი, ვინც ხელახლა იღებენ სამუშაოს ეკონომიკის გამოჯანმრთელების პერიოდში.<sup>12</sup> შედეგად, უმუშევრობის გახანგრძლივებულმა პერიოდებმა განაპირობა შემოსავლის სხვაობის გაღრმავება მაღალი შემოსავლის მქონე პირებს შორის, რომლებიც უფრო მეტად არიან ლიკვიდირებული.

### გლობალური ტენდენციები და მაკროეკონომიკური გამოწვევები

**ტექნოლოგიური შეფერხებები და ავტომატიზაცია:** ტექნოლოგიურმა შეფერხებამ, რომელიც გამოწვეულია ავტომატიზაციის, ხელოვნური ინტელექტის (AI) და რობოტიკის სწრაფი მიღწევებით, ღრმად შეცვალა გლობალური ეკონომიკა.<sup>13</sup> ავტომატიზაციამ გამოიწვია ეფექტურობისა და პროდუქტიულობის გაზრდა სხვადასხვა ინდუსტრიებში, მაგრამ მან ასევე გადაანაცვლა მუშების მნიშვნელოვანი რაოდენობა, განსაკუთრებით წარმოების, ტრანსპორტირებისა და მომსახურების სექტორებში. როდესაც მანქანები და ალგორითმები ასრულებენ რუტინულ, განმეორებად დავალებებს,

<sup>11</sup> O'Reilly, J., et al., *Youth Unemployment and Job Insecurity in Europe: Problems, Risk Factors and Policies*. Edward Elgar Publishing, 2019;

<sup>12</sup> Ibid.

<sup>13</sup> Ibid. Milanovic, B., 2016;

სამუშაოები, რომლებიც მოითხოვს დაბალ და საშუალო უნარებს, სულ უფრო ავტომატიზირებულია, რაც ხელს უწყობს სტრუქტურულ უმუშევრობას და აძლიერებს შემოსავლის უთანასწორობას.

მაღალი შემოსავლის მქონე ქვეყნებში „მეოთხე ინდუსტრიულმა რევოლუციამ“ უპირველეს ყოვლისა ისარგებლა მაღალკვალიფიციური მუშაკებით, რომლებსაც შეუძლიათ მუშაობა და ინოვაცია ახალი ტექნოლოგიებით, ხოლო დაბალი კვალიფიკაციის მქონე მუშაკებს დასაქმების პერსპექტივა ემუქრებათ.<sup>14</sup> ვინაიდან ტექნოლოგიური ინოვაციები აგრძელებენ ტრადიციულ შრომაზე მოთხოვნის შემცირებას, „უნარების უფსკრული“ ფართოვდება, რის გამოც სამუშაო ძალის დიდ ნაწილს არ შეუძლია კონკურენცია გაუწიოს განვითარებად მაღალტექნოლოგიურ სამუშაოებს.<sup>15</sup> ამ გადასვლამ არაპროპორციულად იმოქმედა ცისფერსაყელიან მუშაკებზე და მრეწველობაში, რომლებიც დამოკიდებულნი არიან რუტინულ ხელით შრომაზე, რამაც გააძლიერა ხელფასების პოლარიზაცია.

პოლიტიკის შემქმნელთა გამოწვევაა უზრუნველყონ, რომ ტექნოლოგიურმა მიდწევებმა არ გააძლიეროს უმუშევრობა და უთანასწორობა. განათლებისა და გადამზადების პროგრამებში ინვესტიცია გადამწყვეტია იმისათვის, რომ მუშაკებმა შეძლონ ადაპტირება შრომის ბაზრის ცვალებად მოთხოვნებთან. მთავრობებმა ასევე უნდა განიხილონ სოციალური უსაფრთხოების ქსელების დანერგვა, როგორცაა საყოველთაო საბაზისო შემოსავალი ან ხელფასების სუბსიდიები, რათა შეამსუბუქონ ავტომატიზაციის უარყოფითი ეფექტი დასაქმებასა და შემოსავლის განაწილებაზე.

**გლობალიზაცია და შრომის ბაზრის ცვლილებები:** გლობალიზაციამ უდიდესი გავლენა მოახდინა შრომის ბაზრებზე მთელს მსოფლიოში, რამაც გამოიწვია როგორც დადებითი, ასევე უარყოფითი შედეგები.<sup>16</sup> მიუხედავად იმისა, რომ გლობალიზაციამ ხელი შეუწყო ეკონომიკურ ზრდას, გააფართოვა ვაჭრობა და ბიზნესს ახალ ბაზრებზე წვდომის საშუალება მისცა, მან ასევე გამოიწვია შრომის ბაზრის მნიშვნელოვანი ცვლილებები, განსაკუთრებით განვითარებულ ეკონომიკებში. მიწოდების გლობალური

<sup>14</sup> Ibid. Milanovic, B., 2016;

<sup>15</sup> Ibid.

<sup>16</sup> Ibid.

ჯაჭვების ინტეგრაციამ და შრომის ინტენსიური წარმოების აუტოსორსინგმა დაბალ ფასად ქვეყნებში ხელი შეუწყო ტრადიციული წარმოების სამუშაო ადგილების შემცირებას ბევრ განვითარებულ ეკონომიკაში. ამ ცვლილებამ გამოიწვია სტრუქტურული უმუშევრობა, განსაკუთრებით რეგიონებში, რომლებიც ოდესღაც დიდად იყო დამოკიდებული სამრეწველო წარმოებაზე.

განვითარებად ქვეყნებში გლობალიზაცია ხშირად ქმნიდა სამუშაო ადგილებს, დაბალანაზღაურებადი სექტორებში, როგორიცაა წარმოება და ექსპორტზე ორიენტირებული მრეწველობა.<sup>17</sup> თუმცა, ამ სამუშაოებზე კონკურენციამ, შრომის დაცვის ნაკლებობასთან ერთად, გამოიწვია ცუდი სამუშაო პირობები და ხელფასების შემცირება. გარდა ამისა, მრავალეროვნულ კორპორაციებში სიმდიდრის კონცენტრაციამ ხელი შეუწყო გლობალური შემოსავლის უთანასწორობის გაფართოებას, რადგან კაპიტალის ინტენსიური ინდუსტრიები, როგორც წესი, სარგებელს მოუტანს მოსახლეობის მცირე სეგმენტს, პირველ რიგში ამ კორპორაციების მფლობელებსა და აქციონერებს.

გლობალიზაციით გამოწვეული შრომის ბაზრის ცვლილებებმა გამოიწვია პოლარიზაცია მაღალკვალიფიციურ და დაბალკვალიფიციურ მუშაკებს შორის.<sup>18</sup> მაღალგანათლებული პროფესიონალები ცოდნაზე დაფუძნებულ ინდუსტრიებში, როგორიცაა ტექნოლოგია და ფინანსები, ხედავენ, რომ მათი შემოსავალი იზრდება, რადგან მათი უნარები უფრო ღირებული ხდება გლობალურ ეკონომიკაში. იმავდროულად, ტრადიციული სექტორების მუშები განიცდიან ხელფასების დაქვეითებას და სამუშაოს დაუცველობას, რადგან კომპანიები თავიანთ ოპერაციებს ატარებენ ოფშორში და ქვეყნებში, სადაც შრომის დაბალი ღირებულებაა.<sup>19</sup> ეს მზარდი განხეთქილება ხაზს უსვამს პოლიტიკის აუცილებლობას, რომელიც ეხება როგორც დასაქმებულთა გადაადგილებას, ასევე სახელფასო უთანასწორობას ეკონომიკის სხვადასხვა სექტორს შორის.

**ხელფასის სტაგნაცია და ცხოვრების ხარჯების ზრდა:** ბევრ განვითარებულ ეკონომიკაში მნიშვნელოვანი მაკროეკონომიკური გამოწვევაა ხელფასების სტაგნაცია, განსაკუთრებით საშუალო და დაბალი შემოსავლის მქონე მუშაკებისთვის.<sup>20</sup> ბოლო რამდენიმე ათწლეულის განმავლობაში პროდუქტიულობის ზრდის მიუხედავად, რეალური

<sup>17</sup> OECD, 2020

<sup>18</sup> Ibid. Milanovic, B., 2016;

<sup>19</sup> Ibid.

<sup>20</sup> Ibid.

ხელფასები უცვლელი დარჩა ან მხოლოდ მცირედ გაიზარდა სამუშაო ძალის დიდი სეგმენტისთვის. ამ ფენომენს რამდენიმე ფაქტორი უწყობს ხელს, მათ შორის ტექნოლოგიური წინსვლა, მუშათა გაერთიანებების დასუსტება და სამუშაო მოთხოვნის ცვლილება. შედეგად, მუშები ხვდებიან, რომ უფრო მეტ საათს მუშაობენ შემოსავლის შესაბამისი ზრდის გარეშე, რაც იწვევს მათი მსყიდველობითი უნარის შემცირებას.

ამავდროულად, ცხოვრების ღირებულება მნიშვნელოვნად გაიზარდა ისეთ სფეროებში, როგორიცაა საცხოვრებელი, ჯანდაცვა და განათლება, რაც ქმნის მზარდ ფინანსურ დატვირთვას შინამეურნეოებზე. ბევრი მუშაკისთვის, განსაკუთრებით ქალაქებში, ხელფასების სტაგნაციამ და მზარდმა ხარჯებმა დაარღვია მათი ცხოვრების ხარისხი და გაზარდა სიღარიბეში ჩავარდნის რისკი. ეს დინამიკა კიდევ უფრო უწყობს ხელს შემოსავლების უთანასწორობას, რადგან უფრო მდიდარი პირები და ისინი, ვინც მუშაობენ მაღალი მოთხოვნის სექტორებში, აგრძელებენ შემოსავლის ზრდას, ხოლო საშუალო და დაბალი შემოსავლის მქონე პირები იბრძვიან ინფლაციისა და მზარდი ცხოვრების ხარჯების შესანარჩუნებლად.

ხელფასების სტაგნაცია ასევე ასახავს შრომის ბაზრის დინამიკაში უფრო ფართო ცვლილებებს, როგორიცაა არასტაბილური ან „GIG“ სამუშაოს ზრდა, სადაც მუშებს არ აქვთ ტრადიციული დასაქმების შეღავათები, როგორიცაა ჯანდაცვა, საპენსიო გეგმები ან სამუშაო უსაფრთხოება.<sup>21</sup> ხელფასების სტაგნაციისა და ცხოვრების ხარჯების მატება მოითხოვს მრავალმხრივ მიდგომას. პოლიტიკოსებმა უნდა განიხილონ რეფორმები, რომლებიც აძლიერებს შრომის დაცვას, ხელს უწყობს კოლექტიური მოლაპარაკებებს და უზრუნველყოფს სამართლიან ხელფასს ყველა მუშაკისთვის. გარდა ამისა, პოლიტიკა, რომელიც მიმართულია ძირითადი სერვისების, როგორიცაა ხელმისაწვდომი საცხოვრებელი, ჯანდაცვა და განათლება, ღირებულების შემცირებაზე, აუცილებელია საშუალო და დაბალი შემოსავლის მქონე ოჯახების ფინანსური ტვირთის შესამსუბუქებლად.

### პოლიტიკის რეაგირება უმუშევრობაზე

<sup>21</sup> Mishel, L., Bivens, J., Gould, E., Shierholz, H., *Wage Stagnation in Nine Charts*. Economic Policy Institute, 2020;

**აქტიური შრომის ბაზრის პოლიტიკა:** შრომის ბაზრის აქტიური პოლიტიკა (აშბპ) შექმნილია მუშაკთა დასაქმების გასაუმჯობესებლად, სამუშაო ადგილების შესაბამისობის გასაადვილებლად და უმუშევრობის შესამცირებლად. აშბპ-ები მოიცავს ინტერვენციების მთელ რიგს, მათ შორის სამუშაოს ძიების დახმარებას, ტრენინგ პროგრამებს, დასაქმების სუბსიდიებს და საჯარო დასაქმების სერვისებს. ეს პოლიტიკა ეხმარება მუშაკებს შეიძინონ მოთხოვნადი სამუშაოებისთვის საჭირო უნარები და დაეხმაროს უმუშევრობიდან დასაქმებაზე გადასვლას.

აშბპ-ის ერთ-ერთი ძირითადი კომპონენტია სამუშაოს ძიების დახმარება, რომელიც უზრუნველყოფს კონსულტაციას და მხარდაჭერას, რათა დაეხმაროს უმუშევარ პირებს იპოვონ შესაფერისი სამუშაო შესაძლებლობები. ეს შეიძლება მოიცავდეს რეზიუმეს შექმნას, გასაუბრების ტრენინგს და მუშაკების პოტენციურ დამსაქმებლებთან შესაბამისობას. აშბპ-ები ასევე ფოკუსირებულია ტრენინგზე და ხელახალი კვალიფიკაციის პროგრამებზე, რომლებიც მიზნად ისახავს მუშაკების აღჭურვას საჭირო უნარებით, რათა შეეგუონ ცვალებად შრომის ბაზარს, განსაკუთრებით იმ სექტორებში, რომლებიც განიცდიან ტექნოლოგიურ წინსვლას.

აშბპ-ის კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი ასპექტია დასაქმების სუბსიდიები, რაც ხელს უწყობს დამსაქმებლებს, დაიქირაონ და შეინარჩუნონ მუშები ფინანსური წახალისებით, განსაკუთრებით მოწყვლადი ჯგუფებისთვის, როგორცაა გრძელვადიანი უმუშევარი პირები, ახალგაზრდები ან შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირები. ეს პოლიტიკა გადამწყვეტ როლს თამაშობს როგორც ფრიქციული, ისე სტრუქტურული უმუშევრობის აღმოფხვრაში, რაც უზრუნველყოფს მუშების უკეთესად შესაბამისობაში მოყვანას სამუშაო ბაზრის მოთხოვნებთან და ეხმარება მათ ხელახლა შევიდნენ სამუშაო ძალაში უმუშევრობის პერიოდის შემდეგ.

**ფისკალური სტიმული და ინფრასტრუქტურის ინვესტიცია:** ფისკალური სტიმული არის ძირითადი პოლიტიკის ინსტრუმენტი, რომელსაც მთავრობები იყენებენ ეკონომიკური აქტივობის გასაძლიერებლად და სამუშაო ადგილების შესაქმნელად, განსაკუთრებით მაღალი ციკლური უმუშევრობის პერიოდში. ფისკალური სტიმული, როგორც წესი, მოიცავს გაზრდილ სახელმწიფო ხარჯებს, გადასახადების შემცირებას ან ორივეს კომბინაციას საქონელზე და მომსახურებაზე მოთხოვნის სტიმულირებისთვის, რითაც წახალისებს ბიზნესს, დაიქირაონ მეტი მუშა. ფისკალური სტიმულის

ერთ-ერთი ყველაზე ეფექტური ფორმა ინფრასტრუქტურის ინვესტიცია, რომელიც გულისხმობს მთავრობის ხარჯებს ისეთ მასშტაბურ პროექტებზე, როგორიცაა გზები, ხიდები, საზოგადოებრივი ტრანსპორტი და ენერგეტიკული სისტემები.

ინფრასტრუქტურული პროექტები ქმნის მყისიერ სამუშაო ადგილებს მშენებლობასა და ინჟინერიაში, ამავდროულად ქმნის საფუძველს გრძელვადიანი ეკონომიკური ზრდისთვის, ტრანსპორტის, კავშირისა და პროდუქტიულობის გაუმჯობესებით სექტორებში. მაგალითად, 2009 წლის ამერიკის აღდგენისა და რეინვესტირების აქტი (ARRA) ხშირად მოიხსენიება, როგორც ფისკალური სტიმულის წარმატებული მაგალითი, სადაც ინფრასტრუქტურული ინვესტიციები დაეხმარა უმუშევრობის შემცირებას გლობალური ფინანსური კრიზისის შემდგომ პერიოდში.

ფისკალურ სტიმული და ინფრასტრუქტურის ინვესტიციებს ორმაგ სარგებელი მოაქვს როგორც მოკლევადიანი უმუშევრობის, ასევე გრძელვადიანი ეკონომიკური სტაგნაციის აღმოფხვრის თვალსაზრისით. ამ ზომებს შეიძლება ჰქონდეს მულტიპლიკატორული ეფექტი შემოსავლის გამომუშავებით, რაც თავის მხრივ ზრდის სამომხმარებლო ხარჯებს და ქმნის მეტ სამუშაო ადგილებს ეკონომიკის სხვადასხვა სექტორში.

**საგანმანათლებლო და პროფესიული მომზადების პროგრამები:** ინვესტიცია განათლებასა და პროფესიულ მომზადების პროგრამებში აუცილებელია უმუშევრობის შესამცირებლად, განსაკუთრებით სტრუქტურული უმუშევრობის შესამცირებლად, მუშაკების უნარების აღჭურვის გზით, რომელიც საჭიროა თანამედროვე, განვითარებად შრომის ბაზარზე კონკურენციის მისაღებად. საგანმანათლებლო და სასწავლო ინიციატივები ფოკუსირებულია უწყვეტი სწავლისა და ხელახალი კვალიფიკაციის ამაღლებაზე, განსაკუთრებით იმ მუშაკებისთვის, რომლებიც გავლენას ახდენენ ავტომატიზაციისა და ტექნოლოგიური შეფერხებით.

პროფესიული მომზადების პროგრამები მუშაკებს აძლევს პრაქტიკულ უნარებს, რომლებიც უშუალოდ გამოიყენება კონკრეტულ ინდუსტრიებში, როგორიცაა წარმოება, ჯანდაცვა ან საინფორმაციო ტექნოლოგიები. ეს პროგრამები ხშირად შექმნილია ბიზნესებთან და ინდუსტრიებთან თანამშრომლობით, რათა უზრუნველყოფილი იყოს, რომ სწავლებადი უნარები აკმაყოფილებდეს შრომის ბაზრის მიმდინარე მოთხოვნებს.

ნებს. დამსაქმებელთა საჭიროებებთან განათლების მორგებით, ეს პროგრამები აძლიერებს დასაქმების შესაძლებლობას და ამცირებს შეუსაბამობას მუშაკთა უნარებსა და სამუშაო შესაძლებლობებს შორის.

გარდა ამისა, უწყვეტი სწავლის ინიციატივები ხელს უწყობს ინდივიდებს მუდმივად განაახლონ თავიანთი უნარები კარიერის განმავლობაში. ეს განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია სწრაფად ცვალებადი ტექნოლოგიის კონტექსტში, რადგან მუშაკებმა უნდა დაიცვან უახლესი მიღწევები, რათა დარჩეს კონკურენტუნარიანი სამუშაო ბაზარზე. მთავრობებს შეუძლიათ მხარი დაუჭირონ ამ ინიციატივებს სუბსიდიების, სტიპენდიების ან საგადასახადო შეღავათების შეთავაზებით საგანმანათლებლო და სასწავლო პროგრამებისთვის.

### **პოლიტიკის რეაგირება შემოსავლის უთანასწორობაზე**

**პროგრესული გადასახადები და გადანაწილება:** შემოსავლების უთანასწორობის აღმოსაფხვრელად ერთ-ერთი ყველაზე ეფექტური ინსტრუმენტია პროგრესული დაბეგვრა, სადაც უფრო მაღალი შემოსავლის მქონე პირები იბეგრება უფრო მაღალი განაკვეთებით, რაც უზრუნველყოფს სიმდიდრის უფრო სამართლიან განაწილებას. პროგრესული დაბეგვრა ხელს უწყობს გადასახადის შემდგომი შემოსავლის უთანასწორობის შემცირებას მდიდრებიდან ფართო მოსახლეობაზე რესურსების გადაცემით. მთავრობებს შეუძლიათ გამოიყენონ საგადასახადო შემოსავლები სოციალური პროგრამებისა და კეთილდღეობის ინიციატივების დასაფინანსებლად, რომლებიც პირდაპირ სარგებელს მოუტანს დაბალშემოსავლიან ოჯახებს.

გარდა პროგრესული დაბეგვრისა, გადანაწილების პოლიტიკა, როგორცაა სოციალური ტრანსფერები, მათ შორის უმუშევრობის შეღავათები, პენსიები და ბავშვის მხარდაჭერა, მნიშვნელოვან როლს თამაშობს შემოსავლების უთანასწორობის შემცირებაში. ეს პროგრამები ფინანსურ მხარდაჭერას უწევს მოწყვლად ჯგუფებს, რაც ხელს უწყობს ეკონომიკური სათამაშო მოედნის გათანაბრებას. მაგალითად, ქვეყნებმა, როგორცაა დანია და შვედეთი, წარმატებით განახორციელეს პროგრესული საგადასახადო სისტემები, კომბინირებული სოციალური კეთილდღეობის ფართო პროგრამებთან, რამაც გამოიწვია შემოსავლების უთანასწორობის ყველაზე დაბალი დონე გლობალურად.

**მინიმალური ხელფასის კანონმდებლობა და სოციალური უსაფრთხოების ბადეები:**

მინიმალური ხელფასის კანონმდებლობა არის პოლიტიკის ინსტრუმენტი, რომელიც მიზნად ისახავს უზრუნველყოფს, რომ მუშებმა მიიღონ სამართლიანი ხელფასი თავიანთი შრომისთვის, რაც ხელს უწყობს სახელფასო უთანასწორობის და სიღარიბის შემცირებას.<sup>22</sup> კანონიერი მინიმალური ხელფასის დაწესებით, მთავრობებს შეუძლიათ დაიცვან დაბალი შემოსავლის მქონე მუშები ექსპლუატაციისგან და უზრუნველყონ, რომ მათი შემოსავალი საკმარისი იყოს ცხოვრების ძირითადი სტანდარტების დასაკმაყოფილებლად. კვლევებმა აჩვენა, რომ მინიმალური ხელფასის ამალვებამ შეიძლება დადებითი გავლენა მოახდინოს შემოსავლების უთანასწორობის შემცირებაზე, განსაკუთრებით იმ ეკონომიკებში, სადაც ხელფასის უთანასწორობა მნიშვნელოვანია.<sup>23</sup>

მინიმალური ხელფასის პოლიტიკასთან ერთად, სოციალური უსაფრთხოების ქსელები - მათ შორის უმუშევრობის დაზღვევა, ჯანმრთელობის დაზღვევა, საბინაო დახმარება და სურსათის სუბსიდიები - არსებით დახმარებას უწევს ეკონომიკურ გაჭირვებულ პირებს. ეს უსაფრთხოების ბადეები ხელს უშლის ადამიანებს უკიდურეს სიღარიბეში ჩავარდნისგან და ხელს უწყობს ეკონომიკურ სტაბილურობას ძირითადი საჭიროებების დაკმაყოფილების უზრუნველსაყოფად, თუნდაც უმუშევრობის ან ეკონომიკური ვარდნის დროს. ძლიერი სოციალური უსაფრთხოების ქსელის მქონე ქვეყნებს, როგორიცაა გერმანია და ნიდერლანდები, აქვთ შემოსავლის უთანასწორობის დაბალი დონე და უკეთესი სოციალური მობილურობა.

**განათლებასა და ჯანდაცვაზე თანაბარი ხელმისაწვდომობის ხელშეწყობა:** შემოსავლების უთანასწორობის აღმოფხვრა მოითხოვს თანაბარ ხელმისაწვდომობას ძირითად საზოგადოებრივ საქონელზე, როგორიცაა განათლება და ჯანდაცვა. საგანმანათლებლო უთანასწორობა არის შემოსავლის უთანასწორობის მთავარი მამოძრავებელი ფაქტორი, რადგან არახელსაყრელი ფენის მქონე პირებს ხშირად არ აქვთ ხელმისაწვდომობა მაღალი ხარისხის განათლებაზე, რაც თავის მხრივ ზღუდავს მათ სამუშაო პერსპექტივებს და შემოსავლის პოტენციალს. მთავრობებს შეუძლიათ მოაგვარონ ეს სა-

<sup>22</sup>Ibid. Milanovic, B., 2016;

<sup>23</sup> Ibid.

კითხი ადრეული ბავშვობის განათლებაში ინვესტიციებით, საჯარო სკოლების სისტემების გაუმჯობესებით და დაბალი შემოსავლის მქონე ოჯახების სტუდენტებისთვის სტიპენდიების ან ფინანსური დახმარების შეთავაზებით.

ანალოგიურად, ჯანდაცვაზე საყოველთაო ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა გადამწყვეტია შემოსავლების უთანასწორობის შესამცირებლად. ჯანმრთელობის ცუდი შედეგები არაპროპორციულად მოქმედებს დაბალი შემოსავლის მქონე პირებზე, ზღუდავს მათ შრომისუნარიანობას და ამცირებს მათი ცხოვრებისეული შემოსავლის პოტენციალს. საყოველთაო ჯანდაცვის სისტემების დანერგვით, მთავრობებს შეუძლიათ უზრუნველყონ, რომ ყველას, შემოსავლის მიუხედავად, ჰქონდეს წვდომა აუცილებელ ჯანდაცვის სერვისებზე. ეს ხელს უწყობს სოციალურ თანასწორობას, აუმჯობესებს ეკონომიკურ პროდუქტიულობას და ამცირებს გრძელვადიან უთანასწორობას.

ისეთმა ქვეყნებმა, როგორიცაა ფინეთი და ნორვეგია, წარმატებით შეამცირეს შემოსავლების უთანასწორობა ისეთი პოლიტიკის საშუალებით, რომელიც პრიორიტეტად ანიჭებს განათლებასა და ჯანდაცვაზე თანაბარ ხელმისაწვდომობას, რაც უზრუნველყოფს, რომ ყველა მოქალაქეს, მიუხედავად მათი სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობისა, ჰქონდეს წარმატების შესაძლებლობა.

### გლობალური ინსტიტუტების როლი

*საერთაშორისო სავალუტო ფონდის (სსფ) და მსოფლიო ბანკის ინიციატივები:* საერთაშორისო სავალუტო ფონდი და მსოფლიო ბანკი მნიშვნელოვან როლს ასრულებენ გლობალური მაკროეკონომიკური გამოწვევების გადაჭრაში, განსაკუთრებით ისეთებთან, რომლებიც დაკავშირებულია უმუშევრობასთან და შემოსავლების უთანასწორობასთან. ეს ინსტიტუტები ფინანსურ დახმარებას, ტექნიკურ ექსპერტიზას და პოლიტიკის რჩევებს უწევენ ქვეყნებს, რომლებიც განიცდიან ეკონომიკურ კრიზისს ან საჭიროებენ განვითარების მხარდაჭერას.

სავალუტო ფონდი, მაგალითად, მუშაობს ეკონომიკის სტაბილიზაციაზე, მოკლევადიანი ფინანსური დახმარების შეთავაზებით ქვეყნებს, რომლებსაც აქვთ საგადამხდელო ბალანსის პრობლემები. ის ასევე იძლევა მაკროეკონომიკური პოლიტიკის რჩევებს, რომლებიც მიზნად ისახავს ფისკალური პასუხისმგებლობისა და მდგრადი ეკონომიკური ზრდის ხელშეწყობას. მიუხედავად იმისა, რომ საერთაშორისო სავალუტო ფონდის ინტერვენციებს ხშირად აკრიტიკებენ მკაცრი ზომების გამო, რამაც შეიძლება

გააძლიეროს მოკლევადიანი უმუშევრობა და უთანასწორობა, მისი ფოკუსირება გრძელვადიან ფისკალურ სტაბილურობაზე მიზნად ისახავს შექმნას ხელსაყრელი გარემო ინვესტიციებისა და სამუშაო ადგილების შესაქმნელად.<sup>24</sup> ცოტა ხნის წინ, საერთაშორისო სავალუტო ფონდმა აღიარა, რომ საჭიროა დაბალანსოს თავისი ტრადიციული ფოკუსირება ეკონომიკურ სტაბილიზაციაზე იმ პოლიტიკით, რომელიც ეხება სოციალურ უთანასწორობას და იცავს დაუცველ მოსახლეობას.<sup>25</sup>

მსოფლიო ბანკი მეტ ყურადღებას ამახვილებს გრძელვადიან ეკონომიკურ განვითარებაზე, განსაკუთრებით დაბალი და საშუალო შემოსავლის მქონე ქვეყნებში.<sup>26</sup> მისი ინიციატივები მიზნად ისახავს სიღარიბის შემცირებას ინფრასტრუქტურული პროექტების, განათლების, ჯანდაცვისა და სოციალური უსაფრთხოების ქსელების ფინანსური და ტექნიკური დახმარების გაწევით. მსოფლიო ბანკმა მზარდი ყურადღება გაამახვილა ინკლუზიურ ზრდაზე და შემოსავლების უთანასწორობის დაძლევაზე პროექტების საშუალებით, რომლებიც ხელს უწყობენ სამუშაო ადგილების შექმნას და აფართოებენ განათლებასა და ჯანდაცვაზე ხელმისაწვდომობას.<sup>27</sup> მაგალითად, მისმა ინიციატივებმა განათლებაზე ხელმისაწვდომობის გაღრმავებისა და გენდერული თანასწორობის ხელშეწყობის მიზნით დაეხმარა განვითარებად ქვეყნებში მილიონობით ადამიანს, რომ დაუფლებოდნენ გლობალურ ეკონომიკაში მონაწილეობის მისაღებად საჭირო უნარებს.

ორივე ინსტიტუტი სულ უფრო მეტად აცნობიერებს შემოსავლების უთანასწორობისა და უმუშევრობის სტრუქტურული მიზეზების აღმოფხვრის მნიშვნელობას ეკონომიკური პოლიტიკის ხელშეწყობის გზით, რომელიც ხელს უწყობს ინკლუზიურ ზრდას. ტექნოლოგიური შეფერხებების, კლიმატის ცვლილებისა და მზარდი ციფრული განხეთქილების კონტექსტში, სავალუტო ფონდი და მსოფლიო ბანკი მუშაობენ, რათა დაეხმარონ ქვეყნებს უფრო მდგრადი და გამძლე ეკონომიკური მოდელებისკენ გადასვლაში.

<sup>24</sup> IMF., *World Economic Outlook: The Great Lockdown*. International Monetary Fund, 2020;

<sup>25</sup> Ibid.

<sup>26</sup> World Bank, *World Development Report 2020: Trading for Development in the Age of Global Value Chains*. World Bank Group, 2020;

<sup>27</sup> Ibid. World Bank, 2020;

**გაეროს როლი და მდგრადი განვითარების მიზნები (SDGs):** გაერთიანებული ერების ორგანიზაციამ (გაერო) წამყვანი როლი აიღო უთანასწორობისა და უმუშევრობის შემცირების გლობალური ძალისხმევის ხელშეწყობაში მისი მდგრადი განვითარების მიზნების (SDGs) მეშვეობით, 17 ურთიერთდაკავშირებული მიზნებისგან, რომლებიც შექმნილია მშვიდობის, კეთილდღეობისა და მდგრადობის ხელშეწყობისთვის მთელ მსოფლიოში. ამ მიზნებიდან ორი – მიზანი 8 (ღირსეული სამუშაო და ეკონომიკური ზრდა) და მიზანი 10 (შემცირებული უთანასწორობა) – პირდაპირ ეხება უმუშევრობასა და შემოსავლების უთანასწორობას.<sup>28</sup>

SDG 8 ხაზს უსვამს მდგრადი, ინკლუზიური და მდგრადი ეკონომიკური ზრდის, სრული და პროდუქტიული დასაქმებისა და ღირსეული მუშაობის აუცილებლობას ყველასთვის.<sup>29</sup> მიზანი ხაზს უსვამს ხარისხიანი სამუშაო ადგილების შექმნის მნიშვნელობას, რომელიც ხელმისაწვდომი იქნება ყველასთვის, განურჩევლად სქესის, რასისა თუ სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობისა. ამ მიზნის მისაღწევად, გაერო მუშაობს მთავრობებთან, ბიზნესთან და სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზაციებთან, რათა შეიმუშაოს პოლიტიკა, რომელიც ხელს უწყობს სამუშაო ადგილების შექმნას, გააძლიერებს სოციალურ დაცვას და უზრუნველყოფს, რომ ეკონომიკური ზრდა სარგებელს მოუტანს საზოგადოების ყველა სეგმენტს.

SDG 10 ფოკუსირებულია შემოსავლების უთანასწორობის შემცირებაზე, როგორც ქვეყნებში, ასევე ქვეყნებს შორის. ის მოუწოდებს მთავრობებს მიიღონ პოლიტიკა, რომელიც ხელს უწყობს სოციალურ ინკლუზიას, ეკონომიკურ თანასწორობას და ხელფასების სამართლიან განაწილებას.<sup>30</sup> ეს მიზანი ასევე ხაზს უსვამს ძალაუფლებისა და სიმდიდრის გლობალური დისბალანსის მოგვარების მნიშვნელობას, მათ შორის უფრო სამართლიანი სავაჭრო პოლიტიკისა და გლობალური მმართველობის უფრო ძლიერი სტრუქტურების მეშვეობით. გაერო მუშაობს სხვადასხვა სააგენტოებისა და პარტნიორობის მეშვეობით, რათა ხელი შეუწყოს რესურსების უფრო სამართლიან განაწილებას და მხარი დაუჭიროს მარგინალიზებულ ჯგუფებს, განსაკუთრებით განვითარებად ქვეყნებში.

<sup>28</sup> United Nations, *Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development*. United Nations, 2015.

<sup>29</sup> Ibid. United Nations, 2015.

<sup>30</sup> Ibid.

ეროვნული პოლიტიკის SDG-ებთან შეთანხმებით, ქვეყნებს შეუძლიათ შექმნან უფრო მდგრადი ეკონომიკა, რომელიც გაუმკლავდება უმუშევრობისა და უთანასწორობის ძირეულ მიზეზებს. SDG-ები ემსახურება როგორც გლობალურ ჩარჩოს ამ საკითხების მოსაგვარებლად, ხოლო ხელს უწყობს სოციალურ ინკლუზიას, გარემოს მდგრადობას და გრძელვადიან ეკონომიკურ სტაბილურობას.

### *გამოწვევები და შესაძლებლობები პოლიტიკის შემქმნელებისთვის*

პოლიტიკის შემქმნელები აწყდებიან დაუყოვნებელი დახმარების ღონისძიებების დაბალანსების რთულ გამოწვევას გრძელვადიანი სტრუქტურული რეფორმების საჭიროებასთან. მოკლევადიან პოლიტიკას, როგორიცაა ფისკალური სტიმული, ხელფასების სუბსიდიები და უმუშევრობის შეღავათები, შეუძლია სწრაფი დახმარება გაუწიოს ინდივიდებსა და ბიზნესს ეკონომიკური ვარდნის დროს. ეს ზომები აუცილებელია ეკონომიკის სტაბილიზაციისთვის და სამუშაო ადგილების შემდგომი დაკარგვის თავიდან ასაცილებლად, განსაკუთრებით კრიზისის დროს, როგორიცაა იყო COVID-19 პანდემია. თუმცა, მოკლევადიანი რეფორმები გულდასმით უნდა შეესაბამებოდეს გრძელვადიან სტრუქტურულ რეფორმებს, რომლებიც მიმართავენ უმუშევრობისა და შემოსავლების უთანასწორობის ძირეულ მიზეზებს. რეფორმები, რომლებიც ორიენტირებულია განათლებაზე, ინფრასტრუქტურულ ინვესტიციებზე და შრომის ბაზრის მოქნილობაზე, გადამწყვეტია უფრო მდგრადი ეკონომიკის შესაქმნელად, რომელსაც შეუძლია გაუძლოს მომავალ შოკებს. პოლიტიკის შემქმნელებმა უნდა უზრუნველყონ, რომ დაუყოვნებლივმა ქმედებებმა არ შეარყიოს მდგრადი ეკონომიკური ზრდისა და სოციალური თანასწორობისთვის საჭირო სტრუქტურული ცვლილებები. მაგალითად, სანამ დროებითმა სუბსიდიებმა შეიძლება შეამსუბუქოს მოკლევადიანი უმუშევრობა, ინვესტიციები ხელახალი კვალიფიკაციის პროგრამებში აუცილებელია ციფრული ეკონომიკის განვითარებადი ინდუსტრიებისთვის სამუშაო ძალის მოსამზადებლად.

პოლიტიკის შემქმნელთა გამოწვევაა შექმნან დაბალანსებული მიდგომა, რომელიც ითვალისწინებს როგორც უშუალო საჭიროებებს, ასევე გრძელვადიან მიზნებს, ხელს უწყობს ეკონომიკურ ზრდას, სოციალურ და ეკონომიკურ ინკლუზიას.

**დემოგრაფიული ცვლილებები და დაბერებული მოსახლეობა:** დემოგრაფიული ცვლილებები, განსაკუთრებით მრავალ განვითარებულ ეკონომიკაში მოსახლეობის დაბერება, წარმოადგენს მნიშვნელოვან გამოწვევებს პოლიტიკის შემქმნელებისთვის. მობადობის კლებასთან და სიცოცხლის ხანგრძლივობის მატებასთან ერთად, ხანდაზმულთა წილი შრომისუნარიან მოსახლეობასთან შედარებით კვლავ იზრდება. ეს ცვლილება აძლიერებს ზეწოლას საპენსიო სისტემებზე, ჯანდაცვის სერვისებზე და სოციალური უსაფრთხოების ქსელებზე.

დაბერებული მოსახლეობა ასევე ამძაფრებს შრომის დეფიციტის გამოწვევას, განსაკუთრებით იმ ინდუსტრიებში, რომლებიც საჭიროებენ ფიზიკურ შრომას ან ინტენსიურ ზრუნვას. ამ საკითხის გადასაჭრელად, პოლიტიკის შემქმნელებმა უნდა განიხილონ საიმისგრაციო პოლიტიკა, შრომის ბაზრის რეფორმები და ტექნოლოგიური ინოვაციები, რომლებსაც შეუძლიათ სამუშაო ძალის შემცირების კომპენსირება. მაგალითად, ქალებისა და ხანდაზმულ მუშაკებს შორის სამუშაო ძალის უფრო მაღალი მონაწილეობის წახალისება შეიძლება დაეხმაროს დემოგრაფიული ცვლილებების გავლენის შემცირებას.

ამავდროულად, დაბერებული მოსახლეობა მოითხოვს უფრო დიდ ინვესტიციებს ჯანდაცვის ინფრასტრუქტურასა და სოციალურ სერვისებში. პოლიტიკის შემქმნელებმა უნდა უზრუნველყონ, რომ ეს სერვისები ადეკვატურად დაფინანსდეს და შრომისუნარიანი მოსახლეობა დარჩეს პროდუქტიული და ჩართული ეკონომიკაში ჯანდაცვასა და პენსიებზე მზარდი მოთხოვნის მხარდასაჭერად.

**სამუშაოს მომავალი: ადაპტაცია ციფრულ ეკონომიკასთან.** ტექნოლოგიების სწრაფი წინსვლა და ეკონომიკის მზარდი დიგიტალიზაცია აყალიბებს სამუშაო მომავალს. ავტომატიზაციამ, ხელოვნურმა ინტელექტმა და ციფრულმა პლატფორმებმა მოახდინეს რევოლუცია ინდუსტრიებში, რამაც გამოიწვია ახალი სამუშაო შესაძლებლობები ტექნოლოგიებზე ორიენტირებულ სექტორებში, ხოლო ტრადიციული სამუშაოების ჩანაცვლება, განსაკუთრებით წარმოებისა და მომსახურების ინდუსტრიებში.

პოლიტიკის შემქმნელები უნდა მოერგონ ამ ცვლილებებს ციფრული წიგნიერების ხელშეწყობით, მთელი ცხოვრების მანძილზე სწავლის ხელშეწყობით და უზრუნველყონ, რომ მუშები ადჭურვილი იყვნენ ციფრული ეკონომიკის განვითარებისთვის სა-

ჭირო უნარებით. მთავრობებს შეუძლიათ მხარი დაუჭირონ ამ გადასვლას განათლებისა და პროფესიული მომზადების პროგრამებში ინვესტიციებით, რომლებიც ორიენტირებულია ტექნიკურ უნარებზე, როგორცაა მონაცემთა ანალიზი, კიბერუსაფრთხოება და ხელოვნური ინტელექტი.

გარდა ამისა, ეკონომიკის ზრდა და დისტანციური მუშაობა ქმნის შესაძლებლობებსაც და გამოწვევებსაც. მიუხედავად იმისა, რომ ეს ტენდენციები უფრო მეტ მოქნილობას გვთავაზობს მუშაკებს, ისინი ასევე იწვევს შეშფოთებას სამუშაოს უსაფრთხოების, შეღავათებისა და ხელფასის უთანასწორობის შესახებ. პოლიტიკის შემქმნელებმა უნდა ჩამოაყალიბონ მარეგულირებელი ჩარჩოები, რომლებიც დაიცავს მუშაკებს, უზრუნველყოფს სამართლიან ხელფასს და სოციალური უსაფრთხოების ქსელებზე წვდომას.

სამუშაოს მომავალი იძლევა ინოვაციებისა და ეკონომიკური ზრდის შესაძლებლობებს, მაგრამ ის ასევე მოითხოვს პროაქტიულ პოლიტიკას, რათა უზრუნველყოს, რომ ტექნოლოგიური პროგრესი სარგებელს მოუტანს საზოგადოების ყველა სეგმენტს და არა მხოლოდ რამდენიმე რჩეულს.

## დასკვნა

ნაშრომი განიხილავს უმუშევრობისა და შემოსავლების უთანასწორობის ღრმა და ურთიერთდაკავშირებულ ხასიათს, როგორც 21-ე საუკუნის მთავარ მაკროეკონომიკურ გამოწვევებს. უმუშევრობა, იქნება ეს ციკლური, სტრუქტურული თუ ფრიქციული, არა მხოლოდ წარმოადგენს პოტენციური პროდუქტიულობის დაკარგვას, არამედ ამძაფრებს ეკონომიკურ უთანასწორობას. იმავდროულად, შემოსავლების უთანასწორობა, რომელიც იზომება სხვადასხვა ინდექსებით, აგრძელებს გაფართოებას როგორც განვითარებულ, ისე განვითარებად ეკონომიკაში, რაც გამოწვეულია ისეთი ფაქტორებით, როგორცაა ტექნოლოგიური წინსვლა, გლობალიზაცია და არათანაბარი ხელმისაწვდომობა განათლებასა და ჯანდაცვაზე.

ჩვენ ასევე განვიხილეთ გლობალური ტენდენციები, რომლებიც ამ საკითხებს აყალიბებს. ტექნოლოგიური შეფერხებები და ავტომატიზაცია ანაცვლებს სამუშაო ადგილებს, ხოლო გლობალიზაცია იწვევს ცვლილებებს შრომის ბაზრებზე, რაც იწვევს ხე-

ლფასების სტაგნაციას და მრავალი მუშაკისთვის ცხოვრების ხარჯების ზრდას. ამ ფაქტორების ერთობლიობამ გააძლიერა როგორც უმუშევრობა, ასევე შემოსავლების უთანასწორობა, რაც გადაუდებელ გამოწვევებს უქმნის პოლიტიკის შემქმნელებს მთელ მსოფლიოში.

შესწავლილი პოლიტიკის პასუხები, აქტიური შრომის ბაზრის პოლიტიკიდან და ფისკალური სტიმულიდან დაწყებული პროგრესული დაბეგვრისა და სოციალური უსაფრთხოების ქსელებით დამთავრებული, გვიჩვენებს, რომ მრავალმხრივი მიდგომა აუცილებელია ამ რთული პრობლემების გადასაჭრელად. გლობალური ინსტიტუტები, როგორიცაა სავალუტო ფონდი, მსოფლიო ბანკი და გაერო, გადამწყვეტ როლს ასრულებენ საერთაშორისო თანამშრომლობის ხელშეწყობაში და ფინანსურ და ტექნიკურ მხარდაჭერას ამ გამოწვევებთან საბრძოლველად, განსაკუთრებით მდგრადი განვითარების მიზნებთან (SDGs) შესაბამისი ინიციატივებით.

**რეკომენდაციები:** უმუშევრობისა და შემოსავლების უთანასწორობის აღმოფხვრა მოითხოვს მოკლევადიანი დახმარების ღონისძიებებისა და გრძელვადიანი სტრუქტურული რეფორმების კომბინაციას:

- აქტიური შრომის ბაზრის პოლიტიკა: მთავრობებმა უნდა განახორციელონ აშბპ-ები, რომლებიც უზრუნველყოფენ მიზანმიმართულ ტრენინგს და სამუშაოს დასაქმების სერვისებს უმუშევრებისთვის, ფოკუსირებული მრეწველობის მაღალი პოტენციალის მქონე, როგორიცაა ტექნოლოგიები და მწვანე ენერგიის სექტორები.
- ფისკალური სტიმული და ინფრასტრუქტურის ინვესტიცია: ფისკალურ პოლიტიკას, მათ შორის ინვესტიციებს ინფრასტრუქტურასა და მდგრად ინდუსტრიებში, შეუძლია სამუშაო ადგილების შექმნის სტიმულირება და გრძელვადიანი ეკონომიკური სარგებელი. მიზანმიმართულმა სტიმულმა ასევე უნდა მიმართოს რეგიონულ უთანასწორობებს განუვითარებელი ტერიტორიების პრიორიტეტების მინიჭებით.
- საგანმანათლებლო და პროფესიული მომზადების პროგრამები: მთავრობებმა დიდი ინვესტიცია უნდა განახორციელონ განათლებასა და პროფესიულ მომზადებაში, რათა აღჭურვონ მუშები სწრაფად ცვალებად ეკონომიკაში საჭირო უნარებით. უწყვეტი სწავლის ინიციატივები უნდა იყოს ხელშეწყობილი ახალ ტექნოლოგიებთან მუდმივი ადაპტაციის უზრუნველსაყოფად.

- პროგრესული გადასახადები და გადანაწილება: უფრო პროგრესული საგადასახადო სისტემის დანერგვა აუცილებელია შემოსავლების უთანასწორობის შესამცირებლად. უმაღლესი საგადასახადო განაკვეთები უმდიდრეს ფიზიკურ პირებსა და კორპორაციებზე, სოციალური უსაფრთხოების გამლიერებულ ბადეებთან ერთად, შეიძლება დაეხმაროს შემოსავლების უფრო სამართლიანად გადანაწილებას საზოგადოებაში.
- მინიმალური ხელფასის კანონმდებლობა და სოციალური უსაფრთხოების ბადეები: მინიმალური ხელფასის აწევა და ჯანდაცვისა და სოციალური დაცვის პროგრამებზე ხელმისაწვდომობის გაფართოება უზრუნველყოფს მუშაკებს მათთვის საჭირო ფინანსურ უზრუნველყოფას. ამ ზომებს შეუძლიათ პირდაპირ მიმართონ შემოსავლების უთანასწორობას, იმის უზრუნველსაყოფად, რომ ყველა მუშა ისარგებლოს ეკონომიკური ზრდისგან.
- თანაბარი ხელმისაწვდომობა განათლებასა და ჯანდაცვაზე: მთავრობებმა ყურადღება უნდა გაამახვილონ ხარისხიან განათლებასა და ჯანდაცვაზე თანაბარი ხელმისაწვდომობის ხელშეწყობაზე, რათა უზრუნველყონ საზოგადოების უღარიბეს სეგმენტებს გააუმჯობესონ საარსებო საშუალებები და თავი დააღწიონ სიდარბეს.

მომავლის მოლოდინში, ინკლუზიური და მდგრადი ეკონომიკის მშენებლობა მოითხოვს მთავრობებს, გლობალურ ინსტიტუტებს, ბიზნესს და სამოქალაქო საზოგადოებას შორის მუდმივ თანამშრომლობას. პოლიტიკის შემქმნელებმა უნდა გააცნობიერონ, რომ უმუშევრობა და შემოსავლის უთანასწორობა არ არის იზოლირებული ფენომენი, არამედ ერთმანეთთან არის დაკავშირებული და დაკავშირებულია ისეთ ფართო ტენდენციებთან, როგორიცაა ტექნოლოგიური ინოვაციები, კლიმატის ცვლილება და დემოგრაფიული ცვლილებები. პოლისტიკური მიდგომა, რომელიც აერთიანებს ეკონომიკურ, სოციალურ და გარემოსდაცვით პოლიტიკას, აუცილებელია ამ გამოწვევების ეფექტურად გადაჭრისთვის.

სამუშაოს მომავალი, რომელიც განპირობებულია ტექნოლოგიური მიღწევებითა და ციფრული ტრანსფორმაციით, წარმოადგენს როგორც შესაძლებლობებს, ასევე გამოწვევებს. მთავრობებმა უნდა იმოქმედონ სწრაფად, რათა შექმნან ინკლუზიური შრომის ბაზრები, სადაც მუშები აღჭურვილი იქნებიან უნარებითა და დაცვით, რომლებიც

საჭიროა ცვალებად ეკონომიკაში აყვავებისთვის. ეს მოიცავს კვალიფიკაციის ამაღლების პროგრამებს, შრომის უფრო ძლიერ დაცვას და ფოკუსირებას იმ ინდუსტრიებზე, რომლებსაც შეუძლიათ უზრუნველყონ გრძელვადიანი მდგრადობა.

ინოვაციების ხელშეწყობით, თანასწორობის ხელშეწყობით და ადამიანურ კაპიტალში ინვესტიციებით, საზოგადოებებს შეუძლიათ ააშენონ ეკონომიკა, რომელიც არა მხოლოდ იზრდება, არამედ უზრუნველყოფს შესაძლებლობებს და უსაფრთხოებას ყველასთვის. წინსვლის გზა გულისხმობს იმის აღიარებას, რომ ეკონომიკური წარმატება არ არის მხოლოდ მშპ-ს ზრდა, არამედ იმის უზრუნველყოფა, რომ ზრდის სარგებელი თანაბრად გაიზიაროს საზოგადოებაში, შექმნას სამყარო, რომელიც მოიცავს კეთილდღეობას და მდგრადი განვითარება არის სახელმძღვანელო პრინციპი.

### ბიბლიოგრაფია

- Autor, D. H., & Dorn, D. (2013). The Growth of Low-Skill Service Jobs and the Polarization of the U.S. Labor Market. *American Economic Review*, 103(5), 1553-1597.
- Blanchard, O. (2017). *Macroeconomics*. Pearson.
- Krugman, P., & Wells, R. (2018). *Economics*. Worth Publishers.
- Brynjolfsson, E., & McAfee, A. (2014). *The Second Machine Age: Work, Progress, and Prosperity in a Time of Brilliant Technologies*. W. W. Norton & Company.
- Atkinson, A. B. (2015). *Inequality: What Can Be Done?* Harvard University Press.
- Piketty, T. (2014). *Capital in the Twenty-First Century*. Harvard University Press.
- Stiglitz, J. E. (2012). *The Price of Inequality: How Today's Divided Society Endangers Our Future*. W. Norton & Company.
- IMF. (2020). *World Economic Outlook: The Great Lockdown*. International Monetary Fund.
- International Labour Organization (ILO). (2020). *Global Wage Report 2020-2021: Wages and Minimum Wages in the Time of COVID-19*.
- ILO. (2020). *Global Wage Report 2020-2021*. International Labour Organization
- O'Reilly, J., et al. (2019). *Youth Unemployment and Job Insecurity in Europe: Problems, Risk Factors and Policies*. Edward Elgar Publishing.
- Milanovic, B. (2016). *Global Inequality: A New Approach for the Age of Globalization*. Harvard University Press.
- Mishel, L., Bivens, J., Gould, E., & Shierholz, H. (2020). *Wage Stagnation in Nine Charts*. Economic Policy Institute.
- OECD. (2019). *Under Pressure: The Squeezed Middle Class*. OECD Publishing.
- OECD. (2020). *Income Inequality Update*. Organisation for Economic Co-operation and Development.
- World Bank. (2020). *World Development Report 2020: Trading for Development in the Age of Global Value Chains*. World Bank Group.
- United Nations. (2015). *Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development*. United Nations.